

Eerder verschenen in de serie RP-Westerlee

De Heks

Vals Spel

De Terugkomst

Kwetsbaar

De Vijand

Een Kerstverhaal

De Huwelijksreis

De Wet Houden

Collega's

Spoorloos

Waarnemen

Wondermiddel

Verder van deze auteur

God en de Mammon

FENIKS

Brave New Books

Eerste druk 2022 © Geert Fokkens
Coverfoto: Jadji © bewerking G.J. Fokkens
ISBN: 978-94-646-5611-4

Uitgeverij: Brave New Books (onderdeel van Singel Uitgeverijen, Amsterdam)
www.bravenewbooks.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet, of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

GEERT FOKKENS

**Uit de serie
RP-WESTERLEE**

FENIKS

Hoofdstuk 1

“Het pleziert mij dat de afbraak van het oude gemeenschapshuis en de bouw van het nieuwe gebouw zo voorspoedig zijn gelopen. Ik acht dat van veel belang voor het sociale leven van de bewoners van Westerlee. Repetities en voorstellingen van het zangkoor en de toneelvereniging kunnen nu weer doorgang vinden. Voor bijeenkomsten, vergaderingen, bruiloften en condoleances hoeft nu niet meer een andere locatie worden gezocht, die kunnen gewoon weer hier plaatsvinden. Het is mij dan ook een groot genoegen om samen met de beheerster de opening van het nieuwe gebouw te mogen verrichten. Het gemeenschapshuis heeft een onmisbare belangrijke sociale functie in dit dorp. Het straalt de betrokkenheid van de mensen van deze gemeenschap uit, ontvangt en verbindt de mensen. Vandaar de nieuwe naam: Antenne. Mevrouw Rademaker, mag ik u uitnodigen?”

Aaf kwam naar voren en overhandigde burgemeester Eringa een vergulde schaar. Terwijl zij het lint dat voor de hoofdingang was gespannen vasthield knipte hij hem door. “Bij deze verklaar ik het gemeenschapshuis de ‘Antenne’ voor geopend,” zei hij plechtig, “en ik wens u allen er veel genoegen mee.”

De omstanders, zo’n vijftig belangstellenden die in de warme voorjaarszon stonden, applaudisseerden spontaan en Aaf opende de beide openslaande deuren. Iedereen betrad het hagelnieuwe gebouw en keek met goedkeurende blikken in het rond.

Het was zaterdag 1 juni, de dag voor Pinksteren. Met behulp van veel vrijwilligers was het gelukt om het nieuwe gebouw op tijd klaar te krijgen. Die avond zou er een optreden van het zangkoor van de gereformeerde kerk plaatsvinden als eerste en feestelijke gebeurtenis.

Eringa was de pasbenoemde burgemeester van de gemeente Scheemda. Het had lang geduurd voordat er een opvolger werd gevonden voor burgemeester Schenk nadat die gedwongen had moeten aftreden.¹ Maar uiteindelijk had men Johan Eringa, op dat moment wethouder in Assen, bereid gevonden om naar deze kleine Oost-Groningse gemeente te komen. Op 29 april was hij geïnstalleerd en dit was zijn eerste publieke optreden. De sloop van het oude buurthuis en de bouw het nieuwe waren dus al begonnen voordat hij in functie trad.

Ook aanwezig was de nieuwe predikant van de gereformeerde kerk. Hij was op Paaszondag feestelijk geïnstalleerd. Ook zijn benoeming had lang geduurd. De kerkenraad had lang moeten zoeken naar iemand die bereid was om de plaats in te nemen van dominee Van der Linden, die op zo’n schokkende wijze van zijn voetstuk was gevallen.² Maar eindelijk had men een beroep op Rudolf Krijgsman kunnen doen, op dat moment legerpredikant in Zuidlaren. Hij had het beroep aanvaard en het bleek een schot in de roos, want iedereen was nu erg

¹ Lees: ‘De Wet Houden’

² Lees: ‘Een Kerstverhaal’

tevreden met hem. Wat nog belangrijker was, hij kon goed opschieten met zijn hervormde collega, dominee Hulsebos. De beide predikanten betraden dan ook onderling grapjes makend het nieuwe gebouw.

Het was meteen al vol in de grote zaal en Aaf had als beheerster haar handen vol om iedereen van een hapje en een drankje te voorzien. Gelukkig werd zij geholpen door een aantal vrijwilligers, waaronder haar man Douwe. Ook haar zoon Feike en zijn vrouw Janneke staken de handen uit de mouwen.

Alles verliep op rolletjes en om vier uur die middag gingen de meeste mensen naar huis.

Nu moest alles in gereedheid worden gebracht voor het optreden van het koor, die avond. Inmiddels waren ook Annemiek en haar vriendin Elsbet gearriveerd en zij hielpen mee om de stoelen voor het podium te plaatsen. Zij hadden eerst even een portie patat en kroketten gehaald bij de snackbar van Kruizinga, zodat ze in ieder geval snel even wat warmes konden eten.

Om acht uur begon de voorstelling en de zaal zat nu vol liefhebbers.

Douwe was zelf niet zo'n liefhebber van koorzang. Hij zat bij Aaf in de keuken achter een kop koffie die zij voor hem had ingeschonken. Hij was gebleven omdat hij haar had beloofd te helpen met opruimen wanneer de voorstelling was afgelopen. Daarna zouden ze nog even naar de kroeg gaan, want het was officieel Douwe's roostervrije weekend. Officieel, want hij had zijn maat Jan Vink beloofd dat hij de volgende dag, Eerste Pinksterdag, zijn dienst zou overnemen zodat die met zijn vrouw de Pinksterdienst in de kerk kon bijwonen. Daarom zouden ze het niet te laat maken in de kroeg.

Ook Annemiek en Elsbet waren gebleven om te helpen. Annemiek zat in de laatste fase van haar opleiding diergeneeskunde. Daarna zou zij haar eigen praktijk beginnen. Westerlee en omgeving zou dan weer een eigen veearts hebben, want Annemiek nam de praktijk over van Jurjen Dreessen, die het jaar daarvoor op vreselijke wijze om het leven was gekomen.³

Douwe had zijn dochter financieel ondersteund om de praktijkruimte van veearts Dreessen over te nemen. Het betrof een voormalige boerderij aan Bikkershorn waarvan de stallen konden worden gebruikt voor dieren die voor de behandeling moesten blijven. Annemiek en Elsbet wilden daar dan ook gaan samenwonen. Met hulp van Luppo Broere had Douwe de praktijkruimte en het woonhuis opnieuw geschilderd en van een nieuw behang voorzien. Het was nu zo goed als klaar.

Hij was nu met haar in gesprek over de laatste dingen die nog moesten worden geregeld. Dat ging voornamelijk over de inkoop van medicijnen, want de inventaris was er al en dat gold ook voor de apparatuur die vrij modern was en door de vorige eigenaar goed onderhouden.

“En dan koop jij een puppy voor mij,” zei zij met een grijns.

³ Lees: 'Wondermiddel'

Douwe glimlachte terug naar haar. “Dat doe ik, want dat heb ik je beloofd. Ik zal op zoek gaan naar een goede fokker. Welk ras heb jij in je gedachten?”

“Een Duitse herder,” zei ze meteen enthousiast. “Oh, paps, ik kan niet wachten.” Hij glimlachte. “Het komt goed, lieverd, nog even geduld.”

Op dat moment kwam Jan Vink, in uniform, de keuken binnen. Douwe keek hem verbaasd aan. “Moet jij niet werken?”

Jan grijnsde. “Ik ben aan het werk en jij nu ook.”

“Ik? Wat bedoel je?”

“Er is een lijk gevonden en jouw aanwezigheid wordt verzocht,” legde Jan uit.

“Het is zaterdag,” reageerde Douwe, “er is toch een rechercheur van dienst.”

“Die is al weggeroepen voor een ander incident, daarom vragen ze nu aan jou of jij wilt komen,” zei Jan, “ook al omdat het hier dichtbij is, op de Vinkersweg.”

Douwe keek Aaf aan. Die zei: “Tja, ik kan er niets aan doen, hoor. Ga maar, wij redden ons hier wel.”

Tien minuten later parkeerde Douwe zijn Volkswagen 1600 Variant achter de surveillancebus die in de berm van de Vinkersweg stond. De weg lag in het buitengebied van Westerlee, nogal afgelegen tussen akkers en weilanden. Officieel was de naam W.D. Vinkersweg, maar in de volksmond werd die natuurlijk afgekort.

Het was inmiddels al helemaal donker en daarom dacht een van de aanwezige wachtmeesters dat hij te doen had met een onwelkome nieuwsgierige. Hij zwaaide met zijn armen en riep: “Doorrijden!”

Douwe stapte uit, maar voordat hij wat kon zeggen kwam de geüniformeerde man met grote passen op hem af. “Kun je niet luisteren? Wegwezen! Je hebt hier niets te zoeken!” Toen pas herkende hij Douwe. “Oh, sorry, adjudant.”

Douwe keek hem nijdig aan. “Ik weet dat je gewoon je werk doet, Henk, maar het mag wel wat beleefder!”

“Neem me niet kwalijk, adjudant,” was het enige wat Henk Scheltema te zeggen had. Hij was de wachtmeester van Oude Pekela. Samen met zijn collega Johan de Groot was hij als eerste op de locatie gearriveerd nadat een fietser het lijk had ontdekt en daarna de politie had gebeld. Douwe negeerde hem verder en liep naar de plek waar een gestalte onder een laken lag. De Groot tilde het laken op en Douwe liet zich op zijn hurken zakken. Terwijl De Groot hem bijlichtte met zijn zaklantaarn onderzocht hij het lichaam.

Het was een man die voorover in het gras van de berm lag. Tussen de dertig en veertig jaar oud, schatte Douwe. Zijn hoofd zat onder het bloed maar hij kon zien dat de man in zijn achterhoofd was geschoten. Verder was er niets bijzonders aan hem te zien. Het gras rondom zijn hoofd was voor een groot gedeelte rood gekleurd.

Douwe richtte zich op. “Is de TR⁴ gewaarschuwd?” vroeg hij aan De Groot.

⁴ TR = Technische Recherche

“Ja, adjudant, ze zijn al onderweg.”

“Heeft hij iets van een legitimatie bij zich?” was zijn volgende vraag. “Een rijbewijs, of zoiets.”

“Ik weet het niet, wij hebben het lijk verder niet beroerd in afwachting van de TR.” In feite was dat de correcte procedure, dus moest Douwe geduld uitoefenen.

Een witte Citroën DS19 stopte langs de weg en even later begeleidde Scheltema een kleine man gekleed in een driedelig grijs kostuum naar Douwe. “Wat nu weer, Rademaker?” zei dokter Harinxma op schertsende toon. “Toch niet weer een onnatuurlijke dood?”

Douwe haalde mismoedig zijn schouders op. “Ik vrees van wel, dokter,” antwoordde hij.

“Nou, laat ik maar eens zien wat ik voor hem kan doen,” zei de kleine Fries die tevens Douwe’s huisarts was. Hij knielde naast het lichaam en De Groot hield het laken weer omhoog. Harinxma bekeek de wond in het achterhoofd van het slachtoffer en voelde zijn pols en tenslotte zijn halsslagader. Hij richtte zich weer op en zei tegen Douwe: “Tja, mijn hulp heeft hij niet meer nodig, zoals gewoonlijk wanneer jij mij erbij haalt.”

Douwe glimlachte flauw. “Ik doe het niet expres, dokter.”

“Ja, dat liedje van jou ken ik inmiddels uit mijn hoofd,” zei de arts met zijn kenmerkende cynische humor. “Voor zover ik het kan bekijken is hij geen natuurlijke dood gestorven, dat is ook niet mogelijk met een kogelgat in je hoofd,” vervolgde hij. “Hij is nog niet zo lang dood want er is nog geen sprake van een rigor mortis, hij is zelfs nog enigszins warm. Misschien een uur, hooguit twee. Ik vrees dat een autopsie verdere gegevens moet opleveren. Ik zal mijn rapport op het bureau afleveren.”

Douwe bedankte de arts en die stapte weer in zijn witte ‘Snoek’.

Ze waren nu weer met z’n drieën en moesten op de TR wachten. Douwe bedacht dat, gezien de grote hoeveelheid bloed in het gras, de man ter plekke moest zijn neergeschoten. Waarmee was hij neergeschoten? Met een pistool of een revolver, of misschien met een geweer? In het eerste geval had het wapen mogelijk de huls uitgeworpen. Met zijn zaklantaarn liep hij langs de berm en zocht in het gras. Hij vond hem vrijwel meteen doordat het koper glinsterde in de lichtbundel. Bij gebrek aan iets anders scheurde hij een bladzij uit z’n notitieboekje en legde die bij de huls om hem te markeren.

Bijna een uur later arriveerde het busje van de TR. Tot Douwe’s verbazing kwamen zij uit de richting van Oude Pekela. “Komen jullie niet van Stad?” vroeg hij aan de leider van het team.

De man schudde zijn hoofd. “We hadden al een geval in de buurt van Den Ham, adjudant.”

Douwe herinnerde zich dat Jan had gezegd dat de rechercheur van dienst al naar een andere zaak was geroepen. Hij wees de mannen de plaats waar het lichaam lag en zij togen meteen aan het werk. Sterke schijnwerpers op standaards

werden geplaatst en er werden foto's gemaakt. Een van hen stelde de patroonhuls veilig en stopte hem in een plastic zakje voor identificatie in het laboratorium. Na dit alles werd de kleding van het slachtoffer onderzocht. Het leverde niets op, de man had geen enkele vorm van identificatie bij zich, zelfs geen portemonnee of portefeuille. Hij droeg alleen een trouwring aan zijn linkerhand en had een horloge van het merk Omega om zijn linker pols die nog steeds liep en de juiste tijd aangaf; het was inmiddels kwart voor elf. Verder was hij gekleed in een bruine corduroybroek, droeg een beige overhemd zonder stropdas en daarover heen een kort donkerbruin jack met een ritssluiting. Dat was alles.

Er was nog wel een klein succesje. Omdat Douwe de huls van de kogel had gevonden gingen de mannen van de TR ervan uit dat het slachtoffer ter plaatse was neergeschoten. De kogel had duidelijk het hoofd weer verlaten. Met behulp sterke lampen begonnen ze zoektocht door het gras van de berm en na drie kwartier speuren hadden ze hem tenslotte toch gevonden. Ook de kogel kon nu naar het laboratorium worden gezonden.

Mannen van een opgetrommelde begrafenisondernemer stopten het lichaam nu in een lijkzak en vervolgens in een kunststoffen lijkst. Ze schoven hem achterin een lijkswagen en vertrokken richting Groningen-Stad om het lichaam af te leveren bij de afdeling Pathologie van het Academisch Ziekenhuis, alwaar de autopsie zou plaatsvinden.

Omdat er verder niets te onderzoeken viel op de plaats delict rukten ook de mannen van Oude Pekela in en stapte Douwe in zijn Volkswagen om naar huis te rijden.

Hoofdstuk 2

De volgende morgen was Douwe, dit keer in uniform, om half elf op het posthuis van Westerlee. Eigenlijk was hij al om acht uur begonnen, maar hij had op deze zondagmorgen, Eerste Pinksterdag, eerst een surveillance gedaan, voornamelijk door het buitengebied van het dorp om die te controleren op stropers. Het was prachtig weer met een aangename temperatuur die nu al naar de twintig graden liep. Er gebeurde niets bijzonders zodat hij voornamelijk van het fraaie weer kon genieten.

Eigenlijk was het zijn vrije weekend, maar hij had de dienst van Jan Vink overgenomen. Hijzelf was dan op Tweede Pinksterdag vrij en hij had zich voorgenomen om samen met Aaf een ritje met de auto te maken door de provincie.

Het huis van de Vinken, waarin het posthuis was gevestigd, was niet uitgestorven. Aaf was er ook om op de kinderen van Jan en Margreet te passen. Diny was inmiddels al een hele kleuter en dribbelde druk door het huis, Aaf moest haar goed in de gaten houden. De wat jongere Jannes was nog niet zo ver en zat in de boks met wat speeltjes.

Na samen met Aaf een kop koffie te hebben gedronken had hij zich teruggetrokken in de nauwe kamer van het posthuis. Hij pakte het proces-verbaal dat De Groot en Scheltema hadden opgemaakt van het verhoor van de fietsster die het lijk had gevonden. Zij heette Anna Westveen en was negentwintig jaar. Hij las dat zij om ongeveer half negen onderweg was geweest van de boerderij van haar broer, die eveneens aan de W.D. Vinkersweg stond, naar Westerlee waar zij woonde. Het was al donker en in het vage licht van haar fietslamp had zij ze iets in de berm zien liggen. Ze was afgestapt en toen zij dichterbij was gekomen was zij zich een ongeluk geschrokken. Meteen was ze weer teruggefietst naar haar broer en had daar de politie gebeld. Zij had gedacht dat de man was aangereden door een auto, maar zij had verder niets gezien. Geen mensen in de buurt of auto's die wegreden, helemaal niets.

Ze hadden dus helemaal niets, besepte Douwe. Het zou een hele puzzel worden, tenzij zich iemand meldde om een vermissing aan te geven. Voor zover hij wist was dat nog niet gebeurd.

Hij trok de typemachine naar zich toe om zijn deel van het onderzoek naar de dood van de man op de W.H. Vinkersweg aan het proces-verbaal toe te voegen. Ondertussen kwamen Jan en Margreet thuis van de kerk. Na nog een kop koffie te hebben gedronken met daarbij een door Margreet gebakken plak cake bracht Douwe Aaf naar huis met de politiebus. Met een tevreden gevoel reed hij over de 1^e Garstenlaan, want die was kort geleden bestraat. Eindelijk was het geen modderig zandpad meer. Eindelijk bleef de auto redelijk schoon wanneer hij naar zijn eigen erf reed. Het was voor alle aanwonenden een grote vooruitgang waar ze lang op hadden moeten wachten.

Nadat Aaf was uitgestapt begon hij vandaar aan zijn volgende surveillance.

Toen hij daarvan terugkeerde op het posthuis kwam Jan op kousenvoeten de kleine kamer binnenlopen. “Tom van der Brom heeft gebeld,” deelde hij Douwe mee, “of je hem even wil terugbellen op zijn privénummer, want hij is thuis.”

Douwe begreep meteen waarover het gesprek zou gaan. Hij pakte de hoorn en draaide Toms nummer.

“Ik had al naar jouw huis gebeld,” zei Tom, “maar Aaf zei dat je dienst had.”

“Niet iedereen heeft de luxe om de Pinksterdagen thuis door te brengen,” gaf Douwe hem van repliek.

“Dat is waar”, zei Tom grinnikend, “maar ja, dan had je maar een vak moeten leren, nietwaar?”

“Je wordt bedankt voor je morele steun,” reageerde Douwe. “Vertel me nu maar waarvoor je belt op je vrije dag, hoewel ik het wel kan raden.”

Inderdaad vond de adjunct-chef van de districtsrecherche dat Douwe de zaak van de vermoorde onbekende man moest gaan trekken. “Wij hebben zelf al een moordzaak lopen, daarom doe ik een beroep op jou,” verklaarde hij. “Bovendien ben jij er eigenlijk al mee begonnen, want jij bent ter plaatse geweest. Je kunt dus gewoon je onderzoek voortzetten.”

“Tja, ik wil je heus wel van dienst zijn,” antwoordde Douwe, “maar in feite heb ik niets om mee door te gaan. We weten niet wie hij is en tot nu toe is er ook geen melding binnengekomen van een vermiste persoon.”

“Ik weet het,” zei Tom. “Dinsdag om twee uur is de autopsie, misschien komen we dan iets meer te weten. Kom daarna naar het districts bureau, dan kunnen we de resultaten bespreken en een plan opstellen.”

Douwe zegde het hem toe en hij belde af.

Op maandag, de Tweede Pinksterdag, was het weer toch omgeslagen. Hoewel het droog bleef en de temperatuur redelijk aangenaam, was het vanaf de ochtend grijs door een dikke bewolking. Douwe en Aaf hadden daarom hun plan voor die dag gewijzigd. Ze gingen naar Appingedam. Douwe’s broer Jacob dreef daar als Volkswagendealer een garagebedrijf. Hij en zijn vrouw Gré waren opgetogen dat zij op visite kwamen. Zelf kwamen zij weinig aan uitjes toe, vanwege de drukte die het bedrijf met zich meebracht. Zondags gingen zij naar de kerk en dat was het dan meestal. Samen met Aaf maakte Gré een heerlijke maaltijd klaar. Het werd erg gezellig met een hapje en een drankje en vooral Gré zat op haar praatstoel met haar vele nieuwtje over de familie.

Toen zij die avond naar huis gingen hadden Douwe en Aaf er geen spijt van dat zij hun oorspronkelijke plan hadden gewijzigd.

Dinsdag begon voor Douwe het serieuze werk toen hij moest opdraven voor de autopsie die om twee uur plaatsvond op de afdeling Pathologie van het Academisch Ziekenhuis in Groningen-Stad.

Toen hij het gebouw betrad, dat op het terrein van het ziekenhuis bij de achteringang stond, zag hij tot zijn verrassing in de voorruimte zijn collega Wielenga staan. “Hallo Wubbo, moet jij ook bij de autopsie aanwezig zijn?”

Wielenga glimlachte terwijl hij zijn hoofd schudde. “Niet bij die van jou, Douwe. Die van mij heeft al plaatsgevonden.” Adjutant Wielenga was het hoofd van de groep Ernstige Delicten, een functie die eigenlijk voor Douwe was bestemd voordat hij zijn strafoverplaatsing naar Westerlee kreeg.

Douwe trok verbaasd zijn wenkbrauwen op. “Ook een moord?”

Wielenga knikte. “Inderdaad. Het lijk is gevonden in het B.L. Tijdenskanaal op de Duitse grens, in de buurt van Den Ham. Hij lag er al een tijdje in en was gaan drijven. Hij is zaterdagavond gevonden omdat hij behoorlijk begon te stinken.”

“Nou begrijp ik waarom dat lijk bij Westerlee in de maag kreeg gesplitst,” zei Douwe met een grijns, “jullie waren al bezig met een ander geval.”

“Inderdaad, de rechercheur van dienst was al daar naartoe geroepen.”

“Enig idee wie het betreft?” informeerde Douwe.

Wielenga haalde zijn schouders op. “Nog niet, het kan net zo goed een Duitser zijn, want het kanaal ligt daar precies langs de grens. Het enige wat we weten is dat hij door zijn hoofd is geschoten en dat hij al dood was voordat hij in het water terecht kwam, want er zat geen water in zijn longen.”

“Die van mij is ook door zijn hoofd geschoten,” zei Douwe, “en we weten ook nog niet wie het is.”

“Nou, sterkte dan. Ik ga nu naar het bureau om het resultaat met Van der Brom te bespreken.” Wielenga sloeg hem op de schouder. “Ik zie je nog wel.”

Tien minuten later begon patholoog-anatoom De Jager aan de snij sessie op Douwe’s lijk. De stank van Wielenga’s lijk hing nog in de operatiekamer, maar de dodendokter ging onverstoorbaar aan de slag met zijn volgende ‘patiënt’.

Na een uur waren de belangrijkste conclusies dezelfde die Douwe op zaterdagavond zelf al had getrokken. De man was tussen de dertig en veertig jaar oud. Hij was van achteren door zijn hoofd geschoten en de kogel had via de linker slaap het hoofd verlaten en daar een grote uitschotwond achtergelaten. Hij was verder goed gezond met een beginnend buikje. Zijn gebit was goed verzorgd met een paar vullingen in zijn kiezen. Een belangrijke aanwijzing zat in de kleding van de man. Zowel in zijn overhemd als in zijn broek zaten labels waaruit kon worden opgemaakt dat de kleding in Duitsland was gemaakt of in ieder geval in Duitsland gekocht. Verder was er zijn Omega horloge, maar dat merk werd over de hele wereld verkocht, dus daar kwamen ze niet verder mee. Met de trouwring echter wel. Binnen in de ring stond gegraveerd: Ulrike 15-8-1962.

Douwe dacht na. Ulrike was een in Duitsland veel voorkomende vrouwen naam. De man zou dus een Duitser kunnen zijn, mede gezien de labels in zijn kleding. Tenslotte schatte de patholoog-anatoom dat de dood ongeveer een uur voordat hij werd gevonden was ingetreden, iets wat dokter Harinxma ook al had vermoed.